

ІСТОРИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ МАТЕРІАЛЬНИХ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

У статті досліджується необхідність проведення системного аналізу і його подальше удосконалення в ринкових умовах для ефективного управління матеріальними оборотними активами.

В статье отображается необходимость проведения системного анализа и его дальнейшее усовершенствование в рыночных условиях для эффективного управления материальными оборотными активами.

The author investigated the necessity realization of the systematic analysis and its further improvement in market conditions for effective management of material turnaround actives in this article.

Ключові слова: фінансовий аналіз, підприємство, оборотні активи, управління, ефективність.

Перехід економіки на ринкові умови повернули такий найважливіший аспект аналітичної роботи, як фінансовий аналіз. В його основі знаходиться аналіз і управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарської діяльності. Головними виконавцями фінансового аналізу на підприємствах є, насамперед, бухгалтери. У розвинених країнах існують апробовані методики комплексного фінансового аналізу. Але звичайне та просте механічне їх перенесення у практику України неможливе і недоцільне. В нашій країні подібні методики, що відповідають ринковим умовам, лише опрацьовуються та запроваджуються в господарську діяльність підприємств.

Слід зазначити, що на території України наприкінці ХІХ ст. з'явилися школи, в яких навчали основам аналізу. Однак розквіт науки про аналіз, головним чином аналіз балансу, припадає на початок ХХ ст. Аналіз балансу був основним елементом при публікації фінансової звітності ще в першій чверті ХХ ст. Так, зокрема в економічних журналах України за 1923-1924 рр. наведені зведені баланси, що включають відомості не лише про наявність активів та пасивів, але і дають можливість без додаткових підрахунків зробити попередній експрес-аналіз фінансового стану без врахування впливу цінового фактора. Даний підхід до складання балансу отримав надалі широке розповсюдження і знайшов своє відображення у міжнародних облікових стандартах. Дослідженням теоретико-методичних аспектів фінансового аналізу матеріальних оборотних активів займалися вітчизняні та зарубіжні науковці К.В.Ізмайлова, Г.Д.Косова, Г.І.Купалова, І.І.Козак, І.А.Бланк, Л.О.Ващенко, В.О.Подольська.

Після запровадження Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" значно зросла роль фінансового аналізу, а з переходом до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку зростає значення фінансової звітності – інформаційної бази оцінки фінансово-господарської діяльності. Підвищений інтерес до фінансової звітності обумовлюється тим, що

ринкові умови передбачають відповідний економічний простір, у якому бере участь велика кількість іноземних та вітчизняних юридичних і фізичних осіб [1].

Отже, фінансова звітність певним чином створює інформаційний зв'язок між юридичними і фізичними особами різних країн, дозволяє шляхом попередньої оцінки виявити підприємства, які цікавлять їх для укладання контрактів, інвестиції коштів та прийняття необхідних управлінських рішень. Майже всіх користувачів фінансової звітності, без винятку, цікавлять питання оцінки фінансового стану, ділової активності та платоспроможності. Набір інструментів, якими при цьому доцільно користуватись, залежить від галузі, де працює підприємство; становище в галузі (лідер, середнє, аутсайдер); стану, в якому у даний момент часу знаходиться підприємство. Для аналізу при цьому доцільно використовувати як абсолютні, так і відносні показники. До останніх належать коефіцієнти – головною їх перевагою є те, що вони згладжують вплив інфляції на звітний матеріал. Це досить важливий момент при аналізі на довгострокову перспективу.

У вітчизняній практиці аналітичного дослідження багато питань щодо аналізу за допомогою фінансових коефіцієнтів виникло у зв'язку з переходом до нових форм фінансової звітності. Так, наприклад, при розрахунках коефіцієнтів платоспроможності, фінансової стабільності актуальним є визначення розміру поточних активів, довгострокових та поточних зобов'язань.

Фінансова стабільність підприємств в умовах ринкових відносин головним чином залежить і від наявності у них матеріальних оборотних активів, їх складу та структури, ефективності використання та вміння управляти ними. Ефективне використання матеріальних оборотних активів відіграє велику роль у забезпеченні нормальної, стабільної роботи підприємства, зростання рівня рентабельності господарювання і обумовлюється впливом множини чинників. На ефективність використання матеріальних оборотних активів має негативний вплив низка об'єктивних факторів-чинників кризового стану економіки, серед яких:

- ✓ зниження обсягів виробництва і реалізації продукції;
- ✓ зменшення попиту населення на продукцію, що виробляється підприємством;
- ✓ порушення договірної та платіжно-розрахункової дисципліни;
- ✓ значні темпи інфляції;
- ✓ високі податки;
- ✓ процентні ставки за кредити та інші.

Але поряд з цим підприємства мають внутрішні резерви підвищення ефективності господарювання, серед яких:

- ✓ використання стабільних, налагоджених господарських зв'язків;
- ✓ удосконалення системи розрахунків;

- ✓ раціональна організація реалізації продукції;
- ✓ систематичний контроль за оборотністю матеріальних оборотних активів [2].

Як правило, в аналітичній роботі оцінка ефективності використання матеріальних оборотних активів проводиться через показники їх оборотності. Але за ринкових умов господарювання доцільно зіставляти фінансові показники, використовуючи з цією метою балансові рівняння. Таке зіставлення фінансових показників підкреслює значення окремих співвідношень і є більш корисним для роботи, ніж просто "сухі" цифри. Балансові рівняння не повинні закінчуватись лише їх побудовою. При точному підборі показників вони дають змогу аналітику відповісти на важливі для підприємства запитання. Аналіз за допомогою таких рівнянь дає орієнтири та основні напрямки при визначенні можливих рішень стосовно поліпшення фінансово-господарської діяльності.

Балансові рівняння можна поділити на:

1. Балансові рівняння, за допомогою яких вимірюється ліквідність та заборгованість. І досі на підприємствах відсутній чіткий розподіл «вид активу як відповідне джерело покриття». Однак при виборі стратегії управління матеріальними оборотними активами важливе значення має аналіз співвідношень та взаємозв'язків між структурою та обсягом матеріальних оборотних активів, з одного боку, і величиною поточних пасивів, з іншого боку. Відповідний аналіз дає змогу виявити джерела фінансування оборотних активів, в тому числі і матеріальних оборотних активів, та забезпечити умови фінансової стійкості і ліквідності підприємства.

2. Балансові рівняння, за допомогою яких вимірюється рентабельність. При аналізі показників рентабельності господарських ресурсів значно більше уваги необхідно приділити питанням факторного аналізу впливу оборотності окремих елементів оборотних активів на прибутковість, виявленню взаємозв'язку між рентабельністю продажу й оборотністю оборотного капіталу, оскільки ефект, одержаний у результаті прискорення оборотності, першочергово впливає на збільшення обсягу реалізації без додаткового залучення ресурсів.

На жаль, керівники підприємств у більшості випадків ігнорують проведення аналізу та не розуміють фінансової вигоди, яку можуть отримати, спираючись на його результати. Вони більше уваги приділяють поточній діяльності, не враховуючи при цьому, що основна їхня мета – це отримання прибутку. При проведенні аналізу матеріальних оборотних активів слід використовувати не лише фінансову звітність, але і матеріали поточного обліку, що дасть змогу проводити аналіз більш повно та часто, адже виникають можливості необмеженого доступу до даних внутрішнього обліку. Перевагами такого аналізу є орієнтація на планування майбутньої діяльності підприємства, оцінка роботи структурних підрозділів, можливість розрахунку беззбиткового обсягу реалізації у розрізі окремих видів продукції і товарів [3].

Отже, для ефективного використання фінансово-господарських ресурсів, у

тому числі матеріальних оборотних активів та виявлення резервів зміцнення фінансової стабільності підприємства, необхідне проведення системного аналізу і його подальше удосконалення в ринкових умовах.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Управление активами: [підручник] / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 720 с.
2. Бланк И.А. Управление использованием капитала: [підручник] / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 656с.
3. Подольська В.О. Прогнозування можливого банкрутства підприємства: [навчальний посібник] / В.О. Подольська. – Полтава: ПУСКУ, 2002. – 75с.
4. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] / К.В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2001. – 152с.
5. В.В. Ковальов. Фінансовий аналіз: методи і процедури: [посібник] / В.В. Ковальов – М. : Фінанси і статистика, 2001. – 560 с.